चड कोपे भ्वा॰आत्म॰अक॰सेट् इदित् । चण्डते अचण्डिष्ट । चचण्डे । चण्डः चण्डी [चण्डत् त ।

चड कोपे चुरा॰उभ॰अक॰सेट् इदित् । चण्डयति ते अच-

चण शब्दे भ्वा॰पर॰सक॰सेट् । चणति अचाणीत्—अचणीत् चचाण चेणतुः ।

चण गतौ हिंसे च भ्वा॰पर॰सक॰ सेट् वा घटा॰ मित् । चणति अचाणीत्—अचणीत् । चचाण चेणतुः चणयति ते—चाणयति ते ।

चण दाने भ्वा॰ पर॰ अक॰ सेट् घटा॰ । चणति अचणीत्-अचाणीत् । चणयति । चचाण चेणतुः । चणकः ।

चण् अव्य॰ चण्—क्विप् । चेदर्थे अस्य णित्त्वम् । समुच्चयादौ तु अननुबन्ध एव चशब्द इति मनोरमा

चण पु॰ चण—अच् । चणके शस्यभेदे (छोला) राजनि॰ ।

चणक पु॰ चण—दाने क्वुन् । १शस्यभेदे (वुट)(छोला) अमरः २मुनिभेदे च तस्य गोत्रापत्यं गर्गा॰यञ् चाणक्यः ।"चणकः शीतलोरूक्षः पित्तरक्तकफापहः । लघुः कषायो विष्टम्भी वातलो ज्वरनाशनः । सचाङ्गारेण सम्भृष्टस्तैलभृष्टश्च तद्गुणः । आर्द्रभृष्टो बलकरो रोचनश्च प्रकीर्त्तितः । शुष्कभृष्टोऽतिरूक्षः स्याद्वातकुष्ठप्रकोपनः । स्विन्नः पित्तकफं हन्यात् सूपः क्षोभकरोऽहितः । आर्द्रोऽतिकोमलो रुच्यः रक्तपित्तहरो हिमः" । हरितार्द्रचणकरन्धनन्तु । "सुहरित हरिमन्थः क्षोदभिन्नो नखाग्रैः प्रथममुदकसिक्तो वेसवारेण सिद्धः । लवणमरिचसङ्गात् तैलहिङ्गुप्रसिक्तः शिखरयति विभोक्तुर्जाठरं मन्दवह्निम् । छोलाभिधायकफलं परिगृह्य शुद्धं तप्ते घृते सुललितक्वथितोषणाभ्याम् । संसाधितम् सुरभितं शुचिरामठेन जिह्वातले विशति नित्यमतिप्रकामम्" शब्दार्थ॰चि॰धृतवैद्यकम् ।

तस्य शाकगुणपाकादि तत्रैव दर्शित यथा "रुच्यं चणकशाकं स्याद् दुर्जरं कफवातकृत् । अम्लं विष्टम्भजनकं पित्तनुद्दन्तशोथहृत् । सकृत्तु चाणकं शाकमम्लतक्रेण साधितम् । सहिङ्गुलवणे तप्ते भर्जितं रामठान्वितम् । क्षाराम्लभावसहजाश्चणकप्रवालाः सम्मर्दिता मरिचसैन्धवशृङ्गवेरैः । संचूर्णिताः कटुकतैलयुतैः सुपक्वैर्भृष्टैः सुहिङ्गुचणकैः परिदत्तवासाः ।"

चणकरोटिका स्त्री चणकचूर्णनिर्म्मिता रोटिका । "चाणक्या रोटिका रूक्षा श्लेष्मपित्तास्रनुत् गुरुः । विष्टम्भिनी न चक्षुष्या" शब्दार्थचि॰ धृतवैद्यकोक्ते चणकरोटिकारूपे भक्ष्यभेदे

चणकात्मज पु॰ ६त॰ । चाणक्ये वात्स्यायने मुनौ हेमच॰

चणकाम्ल न॰ चणकजातमम्लम् । चणकक्षारे तच्छाकपाकेन निष्पादिते क्षारभेदे "चणकाम्लकमत्यम्लं दीपनं दन्तहर्षणम् । लवणानुरसं रुच्यं शूलाजीर्णविबन्धनुत्" भावप्र॰ । [शब्दार्थचि॰ ।

चणकाम्लवारि न॰ ६त॰ । क्षेत्रस्थचणकपत्रशिशिरजले

चणद्रुम पु॰ चणश्चणकइव द्रुमः । क्षुद्रगोक्षुरे राजनि॰ ।

चणपत्री स्त्री चणस्य चणकस्य पत्रमिव पत्रमस्याः ङीप् । रुदन्तीवृक्षे राजनि॰

चणिका स्त्री चणति रसं चण—दाने वा॰ क्वुन् चण इव इवार्थे कन् वा । गोदुग्धायाम् तृणभेदे राजनि॰

चण्ड न॰ चडि—कोपे अच् चण—दाने चमु—अदने वा॰ ड तस्य नेत्त्वम् । १तीक्ष्णे शब्दर॰ । २तिन्तिडीवृक्षे यमकिङ्करे ३दैत्यभेदे च पु॰ मेदि॰ । । "चण्डमुण्डौ महासुरौ" देवीमा॰ । ४अत्यन्तकोपने त्रि॰ अमरः ५तीव्रतायुक्ते त्रि॰शब्दर॰ । "अथैकधेनोरपराधचण्डात्" रघुः । "चण्डग्राहवतीं श्रीमान्" भा॰ आ॰ १७७अ॰ । बह्वा॰ पाठात् स्त्रियां वा ङीप् । चण्डी चण्डा । तस्य भावः तल् चण्डता स्त्री त्व चण्डत्व न॰इमनिच् चण्डिमन् पु॰ तीव्रत्वे । "भ्राम्यत्पिण्डितचण्डिमा" वीरच॰ । ततः शिवा॰ अपत्ये अण् चाण्ड तदपत्ये पुंस्त्री स्त्रियां ङीप्

चण्डकौशिक पु॰ १ऋषिभेदे "अथ काक्षीवतः पुत्रं गौतमस्य महात्मनः । शुश्राव तपसि श्रान्तमुदारं चण्डकौशिकम्" भा॰स॰१६अ॰ । चण्ड कौशिको वर्ण्यत्वेन ऽस्त्यत्र अच् । २स्वनामख्याते नाटकभेदे न॰ ।

चण्डतुण्डक पु॰ गरुडात्मजभेदे "सुवर्णचूड़ो नागाशो दारुणश्चण्डतुण्डकः" भा॰ उ॰ १००अ॰ गरुड़ात्मजोक्तौ

चण्डनायिका स्त्री दुर्गानायिकाभेदे । एवं चण्डवती चण्डोग्रा अपि दुर्गानायिकाभेदे ।

चण्डबल पु॰ वानरभेदे "बलं चण्डबलाख्यञ्च वज्रबाहुञ्च वानरम्" भा॰ व॰ २८६अ॰ ।

चण्डभार्गव पु॰ च्यवनवंश्ये ऋषिभेदे । "तत्र होता बभूवोथ ब्राह्मणश्चण्डभार्गवः । च्यवनस्यान्वये ख्यातोविप्रो वेदविदां वरः" भा॰ आ॰ ५३अ॰ । सर्पसत्रे होत्राद्युक्तौ

चण्डमुण्डा स्त्री चण्डश्च मुण्डश्च ग्राह्यत्वेनास्त्यस्याः अच् । चामुण्डायां हेमच॰ । चामुण्डाशब्दे दृश्यम् ।

चण्डमुण्डी स्त्री स्थानभेदे "चण्डमुण्डीमहास्थाने दण्डिनी परमेश्वरी" तन्त्र॰ ।